

كنوز المطالب في كشف رموز المكاسب

شرحی نو بر مکاسب شیخ انصاری
(جلد ہفدہم)

محمد مهدی اسلامی

استاد حوزه و دانشگاه

۲۱۵۴۶۴۵

www.ketab.ir

انتشارات منارہ

انتشارات منارہ
MENARAB PUBLICATIONS

سرشناسه: اسلامی، محمد مهدی، ۱۳۴۸
عنوان و نام پدیدآور: کنوزالمطالب فی کشف رموزالمکاسب؛
شرحی نو بر مکاسب شیخ انصاری / محمد مهدی اسلامی
مشخصات نشر: تهران: انتشارات مناره، ۱۳۹۸
شابک دوره: ۹-۶-۶۱۰۰-۶۲۲-۹۷۸
شابک: ۳-۳۷-۶۱۰۰-۶۲۲-۹۷۸ (ج ۱۷)
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۲
رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۷۰۴۲۲۲ م۸ الف ۱۹۰/۱ BP
شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۸۱۲۲۷

عنوان: کنوزالمطالب فی کشف رموزالمکاسب (جلد هفدهم)

مؤلف: محمد مهدی اسلامی

محقق: سید احمد سجادی

ناشر: انتشارات مناره

تاریخ نشر: ۱۴۰۱

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۳-۳۷-۶۱۰۰-۶۲۲-۹۷۸

شابک دوره: ۹-۶-۶۱۰۰-۶۲۲-۹۷۸

فهرست

۵	پیشگفتار
۱۳	مقدمه
	درس ششصد و هشتاد و هشتم
۲۱	دیدگاه آیت الله خوئی رحمته الله علیه در بحث تعدّر تحویل مثل (۳)
	درس ششصد و هشتاد و هفتم
۲۱	دیدگاه آیت الله خوئی رحمته الله علیه در بحث تعدّر تحویل مثل (۴)
	درس ششصد و هشتاد و هشتم
۳۵	دیدگاه آیت الله خوئی رحمته الله علیه در بحث تعدّر تحویل مثل (۵)
	درس ششصد و هشتاد و نهم
۴۱	دیدگاه آیت الله خوئی رحمته الله علیه در بحث تعدّر تحویل مثل (۶)
	درس ششصد و نودم
۴۷	دیدگاه آیت الله خوئی رحمته الله علیه در بحث تعدّر تحویل مثل (۷)
	درس ششصد و نود و یکم
۵۳	دیدگاه آیت الله خوئی رحمته الله علیه در بحث تعدّر تحویل مثل (۸)
	درس ششصد و نود و دوم
۵۹	ادامه احکام مأخوذ به عقد فاسد: ۷- ضَمان قیمی به قیمت

درس ششصد و نود و سوم

۶۵ خدشه در شمول اجماع بر مثل کاملاً هسان با قیمی

درس ششصد و نود و چهارم

۷۳ ملاک در تعیین قیمت کالای قیمی مقبوض به عقد فاسد

درس ششصد و نود و پنجم

۷۹ مقتضای ادله ضمان و صحیحه ابی ولاد در ملاک تعیین قیمت

درس ششصد و نود و ششم

۸۵ متن تحقیقی صحیحه ابی ولاد، با تبیین مواضع استناد به آن

درس ششصد و نود و هفتم

۹۳ موضع اول استشهاد به متن روایت، و قول صاحب جواهر رحمته الله

درس ششصد و نود و هشتم

۱۰۰ موضع دوم استشهاد به متن روایت صحیحه ابی ولاد

درس ششصد و نود و نهم

۱۰۶ اشکال در قیدیت "یوم" برای "عیب" در روایت و ملاک قیمت

درس هفصدوم

۱۱۶ اشکال در قیدیت "یوم" برای "عیب" در روایت، و ملاک قیمت

درس هفصد و یکم

۱۲۴ استبعاد حمل صحیحه ابی ولاد بر تعبد، یا بر اعلی القیم

درس هفصد و دوم

۱۳۴ جمع بندی شیخ انصاری در بحث اعلی القیم، و اقوالی دیگر

درس هفصد و سوم

۱۴۲ سه فرض افزایش قیمت، بر حسب مکان، زیادتی، دسترسی

درس هفصد و چهارم

۱۵۰ مراد از تعبیر تعذر، و جواز صبر مالک تا رفع عذر

درس هفصد و پنجم

۱۵۸ از قیمت افتادن کالا - ملکیت یا إباحه تصرف در بدل

درس هفصد و ششم

دُهَاب عین تالفه از مال ضامن، و جمع بندی بحث مالکیت ۱۶۶

درس هفصد و هفتم

اقوال فقهاء رحمتهما در فرض زوال قیمت کالا و بقاء ملکیت آن ۱۷۴

درس هفصد و هشتم

نقد دیدگاه صاحب جواهر رحمتهما در لباس دوخته با نخ غصبی ۱۸۲

درس هفصد و نهم

فرق مالکیت و حق اولویت؛ و دو فرض افزایش قیمت ۱۸۸

درس هفصد و دهم

وجوب ردّ اصل کالا در فرض رفع تعدّر - ملکیت غرامت ۱۹۶

درس هفصد و یازدهم

بحث بدلیّت غرامت، و حکم شافی تحصیل و منفصل آن ۲۰۴

درس هفصد و دوازدهم

حکم حبس کالا توسط غاصب، تا گرفتن غرامت برداشتن ۲۱۲

درس هفصد و سیزدهم

دیدگاه های آیت الله خوئی رحمتهما در ضمان قیمی به قیمت (۱) ۲۲۰

درس هفصد و چهاردهم

دیدگاه های آیت الله خوئی رحمتهما در ضمان قیمی به قیمت (۲) ۲۳۰

درس هفصد و پانزدهم

دیدگاه های آیت الله خوئی رحمتهما در ضمان قیمی به قیمت (۳) ۲۴۲

درس هفصد و شانزدهم

دیدگاه های آیت الله خوئی رحمتهما در ضمان قیمی به قیمت (۴) ۲۵۰

درس هفصد و هفدهم

دیدگاه های آیت الله خوئی رحمتهما در ضمان قیمی به قیمت (۵) ۲۵۸

درس هفصد و هجدهم

دیدگاه های آیت الله خوئی رحمتهما در ضمان قیمی به قیمت (۶) ۲۶۶

درس هفصد و نوزدهم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۷) ۲۷۴

درس هفصد و بیستم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۸) ۲۸۴

درس هفصد و بیست و یکم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۹) ۲۹۲

درس هفصد و بیست و دوم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۱۰) ۳۰۰

درس هفصد و بیست و سوم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۱۱) ۳۰۸

درس هفصد و بیست و چهارم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۱۲) ۳۱۶

درس هفصد و بیست و پنجم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۱۳) ۳۲۴

درس هفصد و بیست و ششم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۱۳) ۳۳۴

درس هفصد و بیست و هفتم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۱۵) ۳۴۲

درس هفصد و بیست و هشتم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۱۶) ۳۵۰

درس هفصد و بیست و نهم

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۱۷) ۳۵۸

درس هفصد و سی ام

دیدگاه‌های آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه در ضمان قیمی به قیمت (۱۸) ۳۶۶

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خير خلقه و أفضل بريته في العالمين

محمد المصطفى الأمين و آله الطيبين الطاهرين المعصومين و اللعن على أعدائهم أجمعين

اما بعد، بر ارباب و اصحاب بصیرت، و طلاب و فضلاى جویای حقیقت، مخفی نیست که کتاب «مکاسب» شیخ مرتضی انصاری ^(رضوان الله علیه) از مشکلی ترین و پر نکته ترین متون درسی حوزه های علمیه است و تاکنون هیچ کتابی در باب متاجر یا مکاسب نتوانسته است جایگزین این گنجینه ارزشمند فقه شیعی شود. همت علما و فقهای بسیاری بر آن قرار گرفته تا هر یک، به فراخور فضل و دانش خود، شرح یا حاشیه ای بر این اثر گرانقدر از خود به یادگار بگذارند. اخیراً نیز ترجمه ها، شرح های فارسی و بعضاً تلخیص ها و جزوه های فشرده یا به صورت پرسش و پاسخ فارسی، بر مبنای این کتاب و سایر کتب حوزوی تدوین شده و در بازار کتاب به طلاب عرضه می شوند، که مع الأسف، اکثر آنها (اگر دارای اشکال و اشتباه نباشند) لا اقل سبب سستی انگیزه طالب علم، در استخراج اسرار و نکته های ظریف متن ارزشمند و پر نکته عربی می شوند. ولی، از آنجا که مرحوم استاد شیخ احمد پایانی اردبیلی (رضوان الله علیه) (متوفای ذیقعد ۱۴۱۷ ق / اسفند ۱۳۷۵ ش) افضل مدرّسین

مکاسب در عصر حاضر به شمار می رفتند^۱ و پس از چهل سال تدریس مکاسب، در اواخر عمر شریفشان، شرحی مفصل بر آن کتاب نوشتند و پس از آن، گزیده‌ای از آن شرح را فراهم آوردند که به توضیح فرازهای مهم و ضروری مکاسب می پرداخت (فرازها و فقراتی که برخی از اساتید متبحر و محقق و فقهای متدبر و مدقق چون مرحوم میرزا فتاح شهیدی در هدایة الطالب و... از عهده حل آنها بر نیامده و اعتراف به عدم فهم مراد شیخ کرده بودند!)^۲ و در حاشیه مکاسب، به صورت "تعلیقات استاد پایانی" به چاپ رسیده است؛ لذا عزم ما بر آن شد تا شرح تقریرات ارزشمند ایشان، با عنوان «در محضر شیخ انصاری»^(۳) که به خامه پرمایه شاگردشان جناب آقای جواد فخار طوسی به نگارش درآمده و تقریظی هم به خط آن استاد فقید برای آن نوشته شده است، را مبنای کار تدریس و آموزش خود قرار دهیم و در موارد لازم، توضیحات و تحقیقاتی بر آن بیافزاییم؛ و پس از توضیحات مربوط به متن، در بخش "پرسش" این امکان را به خواننده بدهیم تا معلومات خود را مورد ارزیابی قرار دهد و دریابد که آیا درس ارائه شده را خوب فهمیده است یا خیر. باشد تا کامل‌ترین، جامع‌ترین، موشکافانه‌ترین و کاربردی‌ترین شرح فارسی بر مکاسب شیخ انصاری^(۴) را به محضر فضلی ارجمند و طلاب گرمی، تقدیم نموده باشیم و به سهم خود به ندای ولی امر مسلمین، زعیم

۱- مرحوم آیت الله شیخ احمد پایانی اردبیلی، استاد برجسته و معروف حوزه علمیه قم و چهره شهر علم و فضل و تقوا، در سال ۱۳۰۶ش (۱۳۴۶ق) در اردبیل به دنیا آمد. پس از تحصیل مقدمات در زادگاه خویش، در ۲۰ سالگی راهی قم شد و از محضر آیات عظام سید حسین بروجردی، سید محمدباقر سلطانی، سید محمد حجت کوه کمری، سید شهاب الدین مرعشی نجفی و دیگران بهره برد. آیت الله پایانی همزمان با تحصیل، به تدریس می پرداخت و علی رغم تنگدستی، لحظه‌ای از تحصیل و تدریس باز نماند. ایشان طی پنجاه سال تدریس سطوح، شاگردان فراوانی را پرورش داد و طی سال‌های آخر عمر، جلسات آموزشی ایشان، از پررونق‌ترین جلسات حوزه به شمار میرفت. از این عالم بزرگوار تألیفات متعددی برجای مانده که شرح و حاشیه مکاسب، حاشیه کفایة الاصول، تقریرات دروس خارج آیات عظام: بروجردی و حجت کوه کمری، و... از آن جمله‌اند. سرانجام این عالم وارسته در ۶ ذیقعد ۱۴۱۷ق (۲۶ اسفند ۱۳۷۵ش - در ۶۹ سالگی دارفانی را وداع گفت و در حرم حضرت معصومه (سلام الله علیها) به خاک سپرده شد. رضوان الله تعالی علیه.

۲- این چند خط را با اندک تغییر و تصرفی، از پشت جلد کتاب «ترجمه و شرح مکاسب، به توضیح و تعلیق آیت الله پایانی (ره)» نوشته آقای محمد مسعود عباسی، نقل کردیم.

حوزه های علمیه، رهبری معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای دام ظلّه العالی لبیک گفته باشیم که در موخه ۱۳۸۹/۹/۵ فرمودند:

تحول در حوزه علمیه باید به صورت جدی پیگیری و اجرایی شود.

همچنین در سخن دیگر در مورخه ۱۳۸۶/۹/۸ اشاره نموده اند:

«... مکاسب را دست کم نباید گرفت، درس خارج شیخ انصاری است، حالا کی مثل شیخ انصاری است؟ این همه مکاسب نوشتند، اما این درس خارج که حالا به صورت تدوین شده در آمده، خصوصیتش برای آن کسی که درس خارج شیخ نشسته خوب است، مطلب راهی به این طرف بکشاند، به آن طرف بکشاند، هی ابداع احتمال کند؛ اما برای کسی که می خواهد فقه استدلالی را از روی متن یاد بگیرد، نه، خوب نیست، طلبه دچار مشکل است. مکاسب را سهیل کنند، همان مطالب شیخ را بیاورند در یک کتاب دیگری، منتها سراسر است، روشن، تحقیق شیخ را در هر مسئله ای قشنگ بیان کنند، متعبد و مقید باشند به همان که شیخ بیان کرده، آن را بیان کنند در این کتاب جدید، این می شود مکاسب جدید».

والله ولی التوفیق

منابع استفاده شده، در تحقیق و تکمیل شرح مرحوم استاد پایانی

کتاب **المکاسب/ المحزمة و البیع و الخيارات**، به تصحیح و تعلیق مرحوم آیت الله شیخ احمد پایانی^(ره)، منشورات دارالحکمة، قم. متن عربی مکاسب در بالا، و حواشی و تعلیقات و توضیحات استاد پایانی^(ره) نیز به عربی، در پایین متن، طبق شماره گذاری تطبیقی آمده اند. و اخیراً همین حواشی و تعلیقات، به همراه متن خود مکاسب، توسط آقای محمد مسعود عباسی، به فارسی نیز ترجمه شده و توسط انتشارات دارالعلم قم، به طبع و انتشار رسیده است.

کتاب **المکاسب/المُحَرَّمَة وَالتَّبِيع وَالخِیَارَات** (الطبعة الحديثة: ۱۴۱۵ق = چاپ جدید)، که در ۶ مجلد، توسط کنگره جهانی بزرگداشت شیخ انصاری^(۵) در قم، در شماره ۱۴ مجموعه "تراث الشيخ الأعظم" به چاپ رسیده است. تحقیق و تصحیح آن توسط "گروه پژوهش در کنگره" صورت گرفته است.

کتاب **المکاسب/ المُحَرَّمَة وَالتَّبِيع وَالخِیَارَات** (الطبعة القديمة: ۱۴۱۱ق = چاپ قدیم)، که در ۳ مجلد، توسط "منشورات دارالدُّخائر" در قم به چاپ رسیده و تحقیق و تصحیح آن بر عهده دو فاضل ارجمند معاصر، آقایان محمدجواد رحمتی و سید احمد حسینی، بوده است.

کتاب **المکاسب المُحَشَّی** (چاپ ۱۴۱۰ق)، که در ۱۷ جلد، توسط "مؤسسه مطبوعاتی دارالکتاب" در قم به چاپ رسیده، و حواشی و تعلیقات آن، یادگار ارزشمند شارح بلندآوازه کتب حوزوی، مرحوم آیت الله سید محمد کلانتر است. این کتاب همراه با مقدمه‌ای (در ۲۱۸ صفحه) درباره کتاب و شرح حال مؤلف است.

تعلیقات و شروح مورد مراجعه ما، که به ترتیب تاریخ وفات مؤلفین

التعلیقة علی مکاسب الشَّیخ الأنصاری^(۶)، میرزا حبیب الله رشتی گیلانی نجفی^(۷) (متوفای ۱۳۱۲ق) در یک مجلد، ناشر: مجمع الذخائر الإسلامية، قم. که متأسفانه ناقص است و فقط محرّمه و بخشی از بیع را دارد؛ ولی حاوی نکات ارزشمندی است.

حاشیه کتاب **المکاسب**، از فقیه وارسته مرحوم حاج آقا رضا همدانی (متوفای ۱۳۲۲ق) که در یک مجلد است و در تاریخ ۱۴۲۰ق در قم، به تحقیق و تصحیح فاضل ارجمند معاصر: محمد رضا انصاری قمی، به چاپ رسیده است. ولی بخش محرّمه را ندارد.

غایة الآمال فی شرح کتاب **المکاسب**، از شیخ محمدحسن مامقانی^(۸) (متوفای ۱۳۲۳ق) که در ۳ مجلد رحلی، توسط مجمع الذخائر الإسلامية عکسبرداری و منتشر شده است.

حاشیه **المکاسب**، از صاحب کفایه: آخوند محمدکاظم خراسانی^(۹) (متوفای ۱۳۲۹ق)

که یک مجلد است، ولی حاوی نکات ظریف و جالب توجهی می باشد و توسط وزارت فرهنگ

و ارشاد، در تهران: ۱۴۰۶ق، با تحقیق و تصحیح سید مهدی شمس‌الدین، به چاپ رسیده است. این حاشیه هر چند معروف است، ولی متأسفانه بخش محرمه را ندارد.

الحاشية الأولى و الثانية على المكاسب، از شیخ محمد امامی نجفی خوانساری^(ه)

(متوفای ۱۳۳۲ق) که دو بار بر کل مکاسب شیخ انصاری^(ه) حاشیه زده است.

حاشية المكاسب، از صاحب عروّه: سید محمد کاظم طباطبایی یزدی^(ه) (متوفای

۱۳۳۷ق) در ۲ مجلد، ناشر: مؤسسه اسماعیلیان، قم: ۱۴۲۱ق (از بهترین حواشی مکاسب)

حاشية المكاسب، از میرزا محمدتقی شیرازی^(ه) (متوفای ۱۳۳۸ق)، ۲ جلد، منشورات

شریف رضی^(ه)، قم: ۱۴۱۲ق، به تحقیق و تصحیح: علی یزدی.

التعليقة على المكاسب، از سید عبد الحسین لاری^(ه) (متوفای ۱۳۴۲ق)، در یک

جلد، ناشر: مؤسسة المعارف الإسلامية، قم: ۱۴۱۸ق.

حاشية المكاسب، از میرزا علی ایروانی^(ه) (متوفای ۱۳۵۴ق)، ۲ جلد، ناشر: وزارت

فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران: ۱۴۰۶ق.

مُنية الطالب في حاشية المكاسب، از میرزای نائینی: محمدحسین غروی^(ه)

(متوفای ۱۳۵۵ق)، در ۲ جلد، ناشر: المكتبة المحمدية - تهران: ۱۳۷۳ق. تقریرات درس

مرحوم میرزای نائینی است. مقرر آن: شیخ موسی بن محمد نجفی خوانساری (متوفای

۱۳۶۳ق).

حاشية المكاسب، از آقا ضیاء الدین عراقی (علی بن محمد کزازی اراکی) (متوفای

۱۳۶۱ق)، یک جلد، انتشارات غفور، قم: ۱۴۲۱ق. تقریرات درس مرحوم آقاضیاء است.

مقرر: میرزا ابوالفضل نجم آبادی (متوفای ۱۳۸۵ق)، تحقیق و تصحیح: مؤسسه مرحوم آیه

الله العظمی بروجردی (أعلى الله مقامه).

هداية الطالب إلى أسرار المكاسب، معروف‌ترین و دقیق‌ترین شرح مکاسب، از میرزا

فتاح شهیدی تبریزی^(ه) (متوفای ۱۳۷۲ق)، ۳ جلد، ناشر: چاپخانه اطلاعات، تبریز:

۱۳۷۵ق.

حاشیه المظفر علی مکاسب، از شیخ محمدرضا مظفر^(۵) (متوفای ۱۳۸۳ق) که صاحب «منطق مظفر» و «اصول مظفر» است و در فصاحت بیان و روانی قلم، ستودنی است؛ ولی متأسفانه بخش محزّمه را ندارد. در ۲ جلد، نشر حبيب، قم. به تحقیق و تصحیح: شیخ جعفر کوثرانی.

مصباح الفقه، از آیت الله سید ابوالقاسم موسوی خوئی^(۶) (متوفای ۱۴۱۳ق)، در ۷ جلد، که تقریرات درس آن بزرگوار است. مقرر: میرزا محمدعلی توحیدی (م ۱۳۹۵ق).
 بلغة الطالب فی التعلیق علی بیع مکاسب، از آیت الله سید محمد رضا موسوی گلپایگانی^(۷) (متوفای ۱۴۱۴ق)، یک جلد، ناشر: چاپخانه خیام، قم: ۱۳۹۹ق. تقریرات درس آن بزرگوار است. مقرر: سید علی حسینی میلانی.

هدی الطالب فی شرح مکاسب، سید محمد جعفر مروج جزائری^(۸) (متوفای ۱۴۱۹ق)، در ۷ جلد، ناشر: مؤسسة دارالکتاب، قم: ۱۴۱۶ق. فقط مربوط به بخش بیع است.

ایصال الطالب إلى مکاسب، آیت الله سید محمد حسینی شیرازی^(۹) (متوفای ۱۴۲۲ق) که شرحی است کامل بر مکاسب، بصورت مزجی (با افزودن توضیحات بین عبارات متن) و روان ترین و گویاترین شرح عربی مکاسب است. در ۱۶ جلد، ناشر: منشورات اعلمی، تهران.

البته، روشن است که شروح حواشی و تعلیقات بر مکاسب، بیش از اینها هستند. ولی آنچه ذکر شد، اهم آنها هستند که منابع ما در این تحقیق به حساب می آیند.

ویژگی‌های این شرح:

۱- این شرح به نحوی نگاشته شده است که تمامی طلاب، فضلا و محققین (از مبتدی و سطح گرفته تا درس خارج) بتوانند از آن بهرمنند شوند. هر درس را در قالب چند مطلب تفکیک شده از هم، جهت مرزبندی ذهنی بهتر، به اندازه یک جلسه درس مکاسب، طراحى نموده و با ذکر عنوان برای کل درس در ابتدای درس، عناوین برای هر کدام از مطالب در میانه درس، و ارائه پرسش و تمرین در آخر درس، مطالب آن را حلاجی کرده ایم.

۲- هرجا شیخ انصاری^(ره) به روایتی اشاره نموده است، سعی ما نیز بر این بوده است که متن کامل روایت را طبق اصل مصدر آن، بیاوریم؛ و نیز اگر متن روایت منقوله توسط شیخ، اختلافی با مصدر حدیث داشته، آن کلمه یا فقره یا عبارت را داخل [کروشه] و طبق اصل آورده ایم. با این وجود، اگر نقل مرحوم شیخ، ترجیح داشت، آن را داخل {اکولاد} باقی گذاشته ایم.

۳- در این شرح به نکات رجال، امبى و تاریخی توجه خاصی شده است.

۴- قائلین اقوالی که مرحوم شیخ بدون نام ذکر نموده و با تعبیری مانند قیل، قال بعض و ... بیان نموده است کشف و معرفی شده اند.

۵- ضمناً با ابتکار روشی خاص برای اول بار، جهت تبیین و تسهیل فهم هرچه بیشتر متن دشوار و پر رمز و راز مکاسب برای طلاب عزیز و فضلاء ارجمند، در عبارات مشکله، زیر هر جفت عبارت و یا هر دو کلمه مربوطه به هم - مثل ضمیر و مرجع آن، مبتدا و خبرش، اسم افعال ناقصه و خبر آنها، موارد متناقض یا متضاد با هم، و یا بنحوی دیگر مرتبط به هم، که درک یکی وابسته به دیگری است - خطی مشابه در آن دو جفت، و متمایز از غیر آن دو، در آن متن مشکل رسم کرده ایم؛ تا خواننده به راحتی بتواند اجزاء متن را بشناسند و به هم ربط دهد: این علامت و این علامت و این علامت و این علامت و این علامت و این علامت (که نباید با غلط یاب متن کامپیوتر، اشتباه گرفته شود).

۶- در زوایای شرح حاضر، هرجا نظر مرحوم آیت الله خوئی از دید ما ترجیح داشته است، اشاره به اختلاف نظر ایشان با مرحوم شیخ انصاری اعلی الله مقامهما کرده ایم؛ به این ترتیب خواننده می‌تواند به نقطه‌نظرها و دیدگاه‌های ما نیز پی ببرد. در این رابطه، بنای

اصلی ما بر نقل از مجلس درس استاد گرامی، حضرت آیت الله شیخ محمد جعفری اراکی (أدام الله ظلّه العالی) بوده، که خود از شاگردان مُبرّز و بلندمرتبه مرحوم آیت الله خوئی و از یادگارهای ارزشمند حوزه علمیه نجف اشرف، در مدرسه علمیه مروی تهران هستند. دعا می‌کنیم که: خداوند، سایه ایشان را بر سر ما مُستدام بدارد... آمین رَبَّ الْعَالَمین!

۷- سعی ما بر این بوده است تا به مناسبت هر بحث، با افزودن برخی از مسائل مستحدثه (مسائل جدید و امروزی) به این شرح، حلقه‌ای ارتباطی بین مکاسب و مسائل جدید پدید آید. و بدون اغراق، باید گفت: شرح حاضر، تدریس و تحصیل مکاسب را دچار تحوّل خواهد ساخت و تاکنون شرحی با این دقّت در جزئی‌ترین نکات عبارات مکاسب، نگاشته نشده است.

۸- به جهت تسهیل و بی‌نیازی اساتید معظم و طلاب عزیز از خرید و حمل کتاب شریف مکاسب اول هر درس متنی استاندارد و تحقیق شده، توأم با مقایسه نسخ مختلف و ترجیح برخی بر برخی دیگر آورده شده و سپس به فهرست مطالب مربوط و شرح آنها پرداخته‌ایم. (الف) در پایان ضمن عرض سپاس از هر گونه نقص و کاستی در این اثر از تمام علماء و فضلاء گرامی عاجزانه درخواست می‌کنم که با تذکرات و ارشادات دلسوزانه خویش این حقیر را در رفع کاستی‌ها و نواقص احتمالی یاری فرمایند. (ب) ثواب این وجیزه را تقدیم می‌کنم به معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی^(۵)، جمیع شهدای گرانقدر و والدین عزیزم و همسر گرامی که با تحمل رنج و مشقات زندگی طلبگی حقیر را به درس و بحث تشویق نمودند.

مدرسه علمیه مروی تهران

محمد مهدی اسلامی

۱۳۹۵ هـ. ش